

Steden en burgers in de Lage Landen, 1050-1302

Maarten Prak

24-25 september 2020

Universiteit Utrecht

Een klassiek beeld van de periode

1e modernisering:

- **Kapitalisme in de steden**
- **Staatsvorming aan de vorstenhoven (bureaucratie)**
- **Derde stand dient zich aan!**

©Louvre, Parijs

Nieuwere zienswijze

- **Landelijke versus verstedelijkte regio's**
- **Agrarische versus commerciële economieën**
- **Centraliserende versus verbrokkelde staatsvorming**
- **Europees perspectief**

© Arnold Platon

Vaste indeling

- **Urbanisatie**
- **Economische context**
- **Staatkundige context**

- **Stadsbestuur**
- **Burgerlijke organisaties**

- **Kenmerkende aspecten**

Verstedelijking >1500

Table 1.7. Urbanization Ratios in Europe and Asia, 1500–1890 (population in cities 10,000 and over as percent of total population)

	1500	1600	1700	1800	1890
Belgium	21.1	8.8	23.9	18.9	34.5
France	4.2	5.9	9.2	8.8	25.9
Germany	3.2	4.1	4.8	5.5	28.2
Italy	12.4	15.1	13.2	14.6	21.2
Netherlands	15.8	24.3	33.6	28.8	33.4
Portugal	3.0	14.1	11.5	8.7	12.7
Scandinavia	0.9	1.4	4.0	4.6	13.2
Spain	6.1	11.4	9.0	11.1	26.8
Switzerland	1.5	2.5	3.3	3.7	16.0
England & Wales	3.1	5.8	13.3	20.3	61.9
Scotland	1.6	3.0	5.3	17.3	50.3
Ireland	0.0	0.0	3.4	7.0	17.6
Western Europe	5.8	7.9	9.5	10.2	29.6
China	3.8	4.0a	n.a.	3.8	4.4
Japan	2.9	4.4	n.a.	12.3	16.0

Notes and Sources: (a) 1650 European countries from de Vries (1984: 30, 36, 46). The total for Western Europe is a weighted average. China and Japan from Rozman (1973) adjusted to refer to cities 10,000 and over, see Maddison (1998: 33–36). The great virtue of de Vries' work was the establishment of symmetric lower limit for all countries, i.e. 10,000 inhabitants or more.

Steden Lage Landen 1100

Deventer ca. 1560 © beeldbank gem. Deventer

- **Arras/Atrecht 13.000**
- **Gent 8.000**
- **Brugge 7.000**
- **Hoei/Huy 5.000**
- **Luik 5.000**

- **Deventer 3.000**
- **Maastricht 3.000**
- **Utrecht 3.000**

Groei van steden

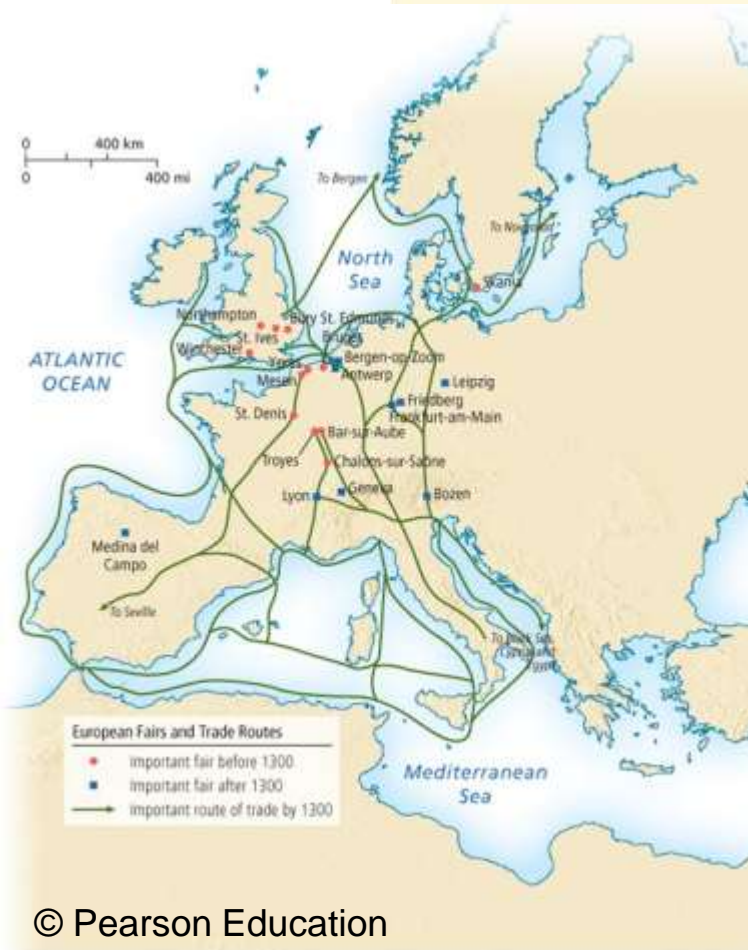

P. Brueghel de Oude © Metropolitan Museum of Art, New York

Universiteit Utrecht

Europese handel hoge middeleeuwen

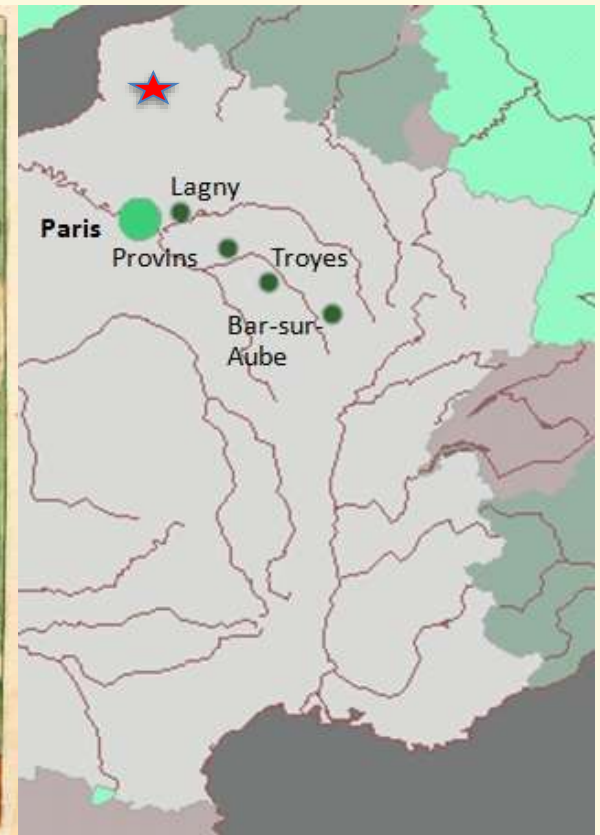
- **Vlaanderen versus Italië**
- **Veelal over land**
- **Concrete (jaar)markten**

Arras & Champagne

Arras ca. 1575 © C. Plantijn

© Memim.com

Lage Landen ca. 1350

© Wikiwand.com

Universiteit Utrecht

Stadsrechten

- **Commune-coniuratio**
- **Oudste: Hoei 1066**
- **Golf 12e-13e eeuw**

- **Eigen rechtspraak**
- **Eigen bestuur**
- **Fiscaliteit**

Utrecht 1122 © Het Utrechts Archief

Schepenenbanken

Schepenhuis Aalst, c.1225

- **Interne vrede**
- **Burgers berechten elkaar**

- **Rechtspraak & bestuur = kern van stadsautonomie**
- **Jaarlijks wisselende leden**

Burgerschap

- Volberechtigde leden stadsgemeenschap
- Door vererving, koop, schenking
- Berechting door eigen schepenen
- Stadsambten
- Geldelidmaatschap

Lijst van poorterboeken Amsterdam, 1753, Gemeentearchief A'dam

13. Opkomst van handel en ambacht

- **Herleving steden ca. 1000**
- **Immigratie noodzaak**
- **Regionale verzorgingsfunctie**
- **Internationale handel secundair**

14. Opkomst burgerij en zelfstandigheid

- **Burgerij = stad (\neq derde stand)**
- **Kerk, burcht als stadskern**
- **Stadscommunes**
- **Stadsrecht**
- **Schepenbank**
- **Stadsburgers**

